

ILÄBI
KULTUURI-
LOOLISE
KADRINA

Esikaanel fotol on Kadrina Hariduse Seltsi vana seltsimaja, mis ehitati ühisel jõul 1912. aastal otse Kruusimäe kõrtsi lõunaotsa külge ning mis lõhuti, kui 1930. aasta sügisel valmis uus seltsimaja, meie tänane rahvamaja. Vanas seltsimajas oli saal väikese lavaga, kus seltsi taidlejad innukalt esinesid näitemängude, laulu ja tantsuga. Fotol on hästi näha ka tükike ehedat ajalugu Kruusimäe kõrtsi esikülje näol. See oli üks neljast Kadrinamail asuvast kõrtsihoonest, kuulus Hulja mõisale, nagu kogu Kadrinaalune maagi enne elamukruntideks müümist soovijatele Hulja mõisniku poolt

Grupp koolitüdrukuid ja õpetaja Marta (Mare) Sakk vana seltsimaja püüne ees 1926. aastal.

Neeruti Seltsi toimetised A-535 2004
Teksti koostanud Eduard Leppik
Toimetanud ja fotod lisanud Tiiu Uusküla

MTÜ Neeruti Selts
Viru tn 14 Kadrina 45201
e-post neerutiselts@hotmail.ee
kodulehekülj www.neerutiselts.ee
telefonid 55525314; 55525348

Ostes käesoleva trükise, toetate Neeruti ja selle lähikonna loodushoidu, kultuuriloo jäädvustamist ja Neeruti Seltsi, mis selle nimel ellu on kutsutud.

Arnold Knüpffer

Daniel Lemm

Johannes Eberhard

KADRINA KIRIKUS TEENINUD KIRIKUÕPETAJAD (TEADAOLEVAD)

	N I M I		AASTAD
1.	Michael		1554
2.	Jacob Pavo		1616
3.	Georg Detmar		1627 – 1632
4.	Heinrich Stahl *	praost	1633 – 1638
5.	Reiner Brockmann *	praost	1639 – 1647
6.	Cristian Weydenhayn		1649 – 1671
7.	Johannes Bent		1671 – 1674
8.	Eowald Rhanäus		1674 – 1693
9.	Johann Meister	praost	1692 – 1710
10.	Georg Handwig	praost	1711 – 1733
11.	Georg Sabler (abiõpetaja)		1723 – 1729
12.	Samuel Neuhausen	praost	1733 – 1759
13.	Otto Gottlieb Harpe		1759 – 1796
14.	Joachim Gottlieb Schwabe *		1796 – 1800
15.	Arnold Friedrich Johann Knüpffer *		1800 – 1843
16.	Karl Hellenius		1844 – 1864
17.	Friedrich Wilhelm Treuer		1864 – 1876
18.	Daniel Burchard Lemm		1877 – 1886
19.	Johannes Heinrich Luther		1886 – 1913
20.	Johannes Eberhard		1913 – 1918
21.	Gustav Beermann	praost	1919 – 1941
22.	Arnold Kais		1941 – 1955
23.	Valdeko Saksen (asendusõpetaja)		17.VI – 02.IX1954
24.	Kustav Viise		1955 – 1956
25.	Henn Unt	praost	1956 – 1986
26.	Esko Süvari (hooldajaõpetaja Haljalast)		1987 – 1988
27.	Illar Hallaste	praost	1988 – 1993
28.	Ahto Mäe		1993 – 1998
29.	Meelis-Lauri Erikson		1998 –

Kadrina sai alguse **kirikust**. P. Johanseni teoses “*Liber Censur Daniae*” On avaldatud arvamus, et Kadrina kirikukihelkond moodustati juba 1230. aastal. See kandis alguses nime Toruestaevaerae, millest kujunes nimi Trister, eestipäraselt Tristvere, mille veelgi hiljem tõrjus välja kiriku kaitsepühaku Püha Katariina nimi – *S. Catharinae*, saksapäraselt *S. Katharinen*, sellest eestipärane Kadrina.

Tõenäoliselt juba 13. sajandil ehitati ka puitkirik, mille asemele algas 15. saj keskel kaitseotstarbelise *gooti* stiilis kivist kiriku ehitamine. Esmalt võlviti kooriruum, sajandi lõpus sihvakate neljatahuliste piilaritega kolmelööviline pikihoone, mille otsa lisati madala võlviga käärkamber. Viimasena valmis torn. Aastal 1864 ehtasid uue tornikiivri kohalikud mehed **Sinnipallo Andres** ja **Valgma Johann**. Põhjasõjas 1702. a kirik rüüstati ja torni puitosa süüdati. Arvatavasti 1818. a sai kirik taas kellatorni, mis hävis 1941. a sõjasuvel. Tornikiiver taastati 1967. a, selle kõrgus on 46 m, sellest kiviosa 27 m, kiiver 16,5 m ja rist koos munaga 2,5 m.

1922. a toimunud remondi ajal puhastati lubjakihi alt välja vanad seinamaalingute katked ja kaks inglit, kummalgi käes leht eestikeelse piiblisalmiga. Inglise vahel paiknev inimesesuurune saarepuust (mõningail andmeil ka vahtrapuust) krutsifiks on nikerdatud 1490. a paiku Saksamaal. Altar on keskaegse mensaga. Kristuse ristilt mahavõtmist kujutav altarimaal pärineb 19. saj algupoolelt tundmatult kunstnikult. Kantsel on 1745. aastast, kuid on kaotanud kõik oma baroksed kaunistused. Orel, mis on valmistatud 1860. a paiku, ostis kogudus 1895. a Peterburi Jeesuse kirikust (Vt Viru praostkonna kirikud. 2003, lk 34-35. Täiendavalt vt E. Leppik, Kultuurioluline Kadrina. Laiuse 2000, lk 16-18.)

Kadrina kirikus on teadaolevalt teeninud kuni kaasajani 29 vaimulikku. Neli nende seast on meie keeleteadusesse ja kirjanduslukku jätnud sügavaid jälgi (tagakaane siseküljel asuvas tabelis märgitud tärniga).

Heinrich Stahl elas 1600-1657, teenis Kadrinas 1633-1638. Ta oli eesti vanema kirjakeele looja. Kadrinas kirjutas ta oma peateose “Käsi- ja koduraamatu” II-IV osa ning ka esimese eesti keele õpiku “*Anführung zu der Estnischen Sprach*” (1637).

Rainer Brockmann, ka Bro(o)cmann, elas 1609-1647, teenis Kadrinas 1639-1647. Tema kirjutatud on esimesed eestikeelsed ilmalikud kunstiküpsed luuletused.

Joachim Gottlieb Schwabe elas 1754-1800, teenis Kadrinas 1796-1800. Ta omab eesti varasemas luuleloos tähtsat kohta eestikeelsete kalendriluuletustega.

Arnold Friedrich Johann Knüpffer elas 1777-1843, teenis Kadrinas 1800-1843. Ta tuli Kadrinasse jumalasõna kuulutama kohe pärast Schwabe surma. Ta kavatses kirjutada põhjaliku eesti keele grammatika ning asus eheda keelematerjali saamiseks kirja panema eesti rahvaluulet. Nii saigi temast hinnatav rahvalaulude – ligi 600, üle 500 kirjutas üles ise – kirjanija. Ta on avaldanud ka eesti keele mütoloogia ja ajalookäsitlusi. Tema kalm, tähistatud massiivse malmristiga, asub kirikutorni jalamil. Knüpfferi ja Stahli auks ja mälestuseks avati 17.XII 2000 mälestustahvlid kiriku välisseinal peasissepeäsu läheduses. Kadrina kirikus ristis Arnold Friedrich Johann Knüpffer 22. detsembril 1803 nädalavanuse Friedrich Reinholdi. Hiljem omandatud perekonnanime Kreutzwald järgi teame tema hilisemaid teeneid eesti kultuuriloos. (Fr. R. Kreutzwald 1803-1882. Elu ja tegevus sõnas ja pildis. Tln 1958, lk 26.)

Gustav Johannes Beermann elas 1870-1945. Temast on kirjutatud trükis „Praost Gustav Beermann, Kadrina pastor 1919-1941“ (Neeruti Selts. A-534, 2004).

Mõned kultuuriloost tuntud isikud:

Paul Pedisson, 1890-1935, (plats H 3) oli Kadrina kooli juhataja, kaitseliidupealik ning koduuriija.

Toomas Uttendorf, 1872-1924, (plats H 4) oli Udriku kooli juhataja, Udriku Muusika Seltsi looja, väsimatu pasunakoorijuht.

Rein Lubi, 1860-1912, (plats K 12) oli tuntud entusiastliku kaasalööjana pasunakooris ning näitemängudes.

Alide Dahlberg, 1891-1981, (plats KL 17) oli lastekirjanik, tänu kellele on meil lastekirjanduse klassikasse kuuluv “Mutionu pidu” jt lood.

Aleksander Krimm, 1868-1942, (plats CE 426) oli aastail 1909-1936 Kadrina Hariduse Seltsi esimees, tänu kellele loodi ja peeti ülal Kadrina kooli, ehitati vana ja uus seltsimaja, edendati isetegevust. 1930. aastal 9 kuuga valmis ehitatud rahvamaja on ka tänasel päeval rahva kasutada.

Liisa Krimm 1881-1929, Väike-Maarja kultuuritegelase Johan Elkeni tütar, oli isetegevuses ja seltsielus asendamatu kaasalööja-abiline. A. Krimmi 25. surmaaastapäeval avati kalmude tähistamiseks mälestuskivi.

Enn Loik 1938-2003, Neeruti Seltsi looja ja esimene esimees, puhkab platsil H 92 kiriku läheduses.

Kiriku lääneotsa (torni) vastas on mälestussammas Kadrina kihelkonna meestele, kes langesid I maailmasõjas ja Vabadussõjas. Nagu Mati Straussi koostatud teoses “Vabadussõja mälestusmärgid” I (Keila 2002) lk 87 on kirjas, hakati samba püstitamise ideed arendama 3.I 1921. Kümme päeva hiljem otsustas Kadrina kiriku nõukogu alustada kihelkonnas korjandusega samba heaks. Moodustati tegevust kooskõlastav nõukogu. 1923. a esitas koguduse pastor Gustav Johannes Beermann (21.VII 1870-13.IV 1945), kes oli Kadrinas pastor 1919-1941 (vt E. Leppik, Kultuurilooline Kadrina, Laiuse 2000, lk 21), samba kavandi, nimetades selle mälestuskaljuks. Koguduse liikmete kaasabil asuti mälestusmärgi tarvis koguma omapäraseid, looduse poolt profileeritud kive. Samba vundamendi rajamisel 1924. a tuli süvendi kaevamisel päevavalgele hulk tihedasti üksteise kõrv ja peal olevaid inimluustikke. Arnold Kastemäe andmeil oli seda paika veel 20. saj algul kutsutud Katkuaiaks. Arvatavasti oli sinna maetud Põhja-sõjaaegseid katkuohvreid. Vabadussõja mälestusmärkide raamatus on aga öeldud, et satuti muinaskalmele, kust leiti ehteid ja sõjariistu aastaist 800-1000. Et üks odaots leiti nende luustike alt, on tõenäoline, et katkuohvrid maeti muinaskalme peale.

Kadrina mälestuskalju

Gustav Beermann

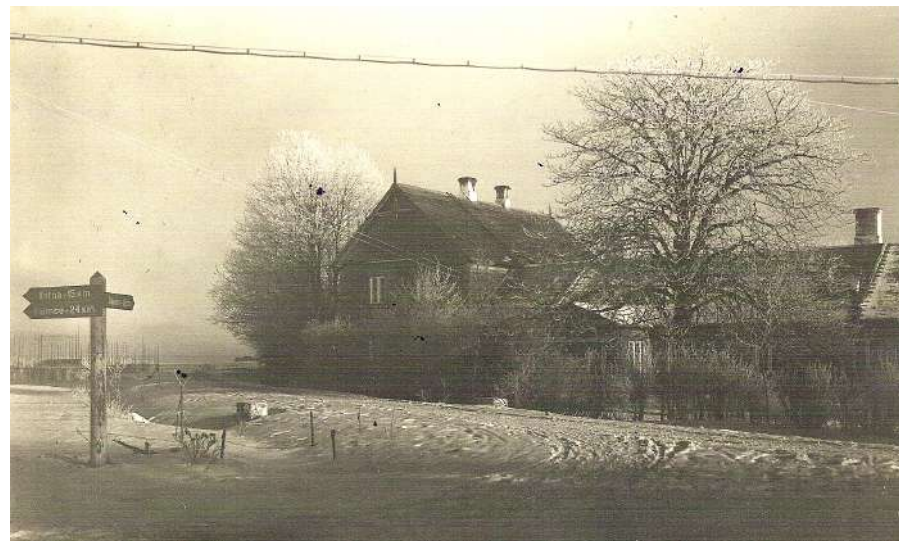
Sammas sai valmis 1926. a suvel ja see avati 15.VIII 1926. Oma üldilmelt meenutaski sammas looduslikku kaljut, nagu oli soovinud pastor Beermann. Samba esiküljel olid Vabadussõjas, tagaküljel aga I maailmasõjas langenud Kadrina kihelkonna meeste nimed. Nurgasammastele oli paigutatud tahvlid tekstidega nii Eesti Vabariigi kui ka Kadrina kihelkonna tähtsündmustest. 22.VII 1928 täiendati sammast kujur K. Rosendali kavandatud ja "Ilmarises" valmis tehtud pronksbareljeefidega, millest ühel on Kalevipoeg kündmas ja teisel Tartu rahu sõlmimise episood.

Sammas purustati 18.VI 1941 kohalike kommunistide ja nende käsilaste poolt. Sama päeva õhtul õhati ka Ristamäe harjal, tollel ajal maantee ja järvetee ristmikul, paiknenud mälestusmärk. See oli avatud 23.VI 1937.

Mälestuskalju taastamise kirikuesisel organiseeris Kadrina Muinsuskaitse Klubi. Vabatahtlike poolt organiseeritud korjandustega hangiti raha. Sammas ehitati üles vabatahtlike poolt, kes panustasid sadu töötunde. Entusiastlikud korraldajad olid Heinrich Reimann (1936-1995) ja Endel Maamägi. Samba pidulik taasavamine oli 23.VI 1990 väga rahvarohke. Mälestusmärgi õnnistas emeritpastor Madis Oviir.

Väljaspool kirikaeda, leerimajast veidi ida pool paikneval haljasalal avati 28.IX 1995 mälestusmärk "Estonia" laevahukuohvritele. Kadrina kant kaotas selles katastroofis 4 inimest. Kivil on tekst *Meri ühendab ja seob, meri ... 28.IX 1994 "Estonial" hukkuuile*. Üks hukkuuist oli Kadrina vallavanem Enno Põllu, tuntud kui võimekas majanduamees. Kiriku lõunaküljel on ka tema säilmeteta kalm, kus hallil mälestuskivil tema nimi autogrammina ning sünni-surmadaatumid. Endise EPT, praeguse Kadrina Spordi spordihoone fuajee seinal on mälestustahvel tekstiga *Selle tootmis- ja spordikompleksi rajas aastail 1962-1964 Enno Põllu 08.06.1936-28.09.1994. Hukkunud "Estonia" katastroofis*. Kadrina Keskkooli aulakompleksi seinal on paigutatud Enno Põllu bareljeef.

Kadrina autobussijaama ees on madal ümaraks kulunud rändrahn, millele lisatud plaat tekstiga *Siia mulda jäid sept 1944 Eesti leegionärid, kes sõideti maasse nõukogude tankide poolt. Nad surid eksikombel, nagu elavad kuskil mõned eksikombel edasi. Hoidkem selgena oma tõekspidamisi*. Tagasihoidlik avatseremoonia toimus 17.IX 2000. (Avati mälestusmärk nimetuile ohvreile. Kodukant, 23.IX 2000, lk 3) Sündmus ise, mida mälestusmärk meile meenutab, oli järgmine. Salk leegionäre üritas Kadrinas läände rühkivaid punaväelasi takistada. Mitu eestlast langes, mõned jäid maha haavatutena. Ilmselt oli kaotusi ka ida poolt tulnuil, sest nad olid väga vihased. Nad tassisid surnud ja haavatud eestlased vana koolimaja lähedale umbes praeguse mälestusmärgi kohale tee ja sõitsid neist tankidega üle.

Kadrina vana koolimaja 1920ndail aastail.

Kadrina vana koolimaja tänapäeval uues kuues ja funktsioonis.

Kunagise Tapa-Rakvere maantee, praegu Rakvere tee nime kandva tänava kaguküljel asuv hoone oli aastakümneid tagasi Kadrina koolimaja. Sellest 50 m ida poole asub Kadrina praegune koolikompleks. Kadrinas avati kihelkonnakool, Kadrina Keskkooli eelkäija, 30.IX 1902 pastor J. H. Lutheri, vallakirjutaja A. Krimmi (Kadrina Hariduse Seltsi esimees 1909-1937) ja köster J. Siiaku asjaajamiste ning jõupingutuste tulemusena.

Johannes Luther

Joosep Siiak

Aleksander Krimm

Esimese õppeaasta töötas kool Kadapiku külas asuvas Strandmani avaras talumajas. Kadrina kooli tekkest ja kujunemisest, juhtidest, õpetajatest ning õppuritest, saavutustest ja kasvust maalib värvika pildi kooli 100. aastapäevaks vilistlaskogu poolt välja antud raamat “Mälestuste raamat. Kadrina kool 100” (Kadrina 2002). Ka tutvustavad kooli almanahhid “Juured ja võrsed” (1992, 1997) ning õpilasajaleht “Kuukaja”. Kokkusurutud ajalooafakte on leida E. Leppiku raamatust “Kultuurilooline Kadrina” (Laiuse 2000) ning Neeruti Seltsi toimetistest A508 “Kadrina kooli lugu”.

Et kirikukonvent õppeasutust ei rahastanud, asutati selle mure murdmiseks Kadrina Hariduse Selts, milleks saadi luba 23.X 1906. Algul oli see Tartu Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi osakond, ent muudeti juba järgmisel aastal iseseisvaks. Selts juhtis ja majandas edukalt kooli ja muutus ka kohalikuks hinnatavaks kultuuriteguriks. Selts rentis 1906 koolimajaks R. Johanson'i pärijailt elamu Rakvere tee ja Viru tänava nurgal ning endise vasevalutöökoja maja hoovil. Õppetöö toimus neis majades seni, kuni 1939. a valmis uus suur kahekorruline kivitoolimaja. Vanas majas leiavad praegu aset söögikoht ja 2 kauplust.

Kadrina rahvamajast pisut lääne pool asus Kruusimäe kõrts. Vahetult selle lõunaotsa ehitas Hariduse Selts 1912. a oma vähenõudliku seltsimaja, milles oli saal ning väike lava (vt kaanefotot). Isetegevuspidudega (näitemängud) teeniti raha kooli ülalpidamiseks (kool läks valla ülalpidamisele 1920. a). Isetegevus oli nii intensiivne, et selts ihaldas uut suuremat seltsimaja. Uus maja ehitati 1930. a 9 kuuga, peamiselt ühistööna ja annetuste varal. Projekti tegi OÜ “Virus” diplomeeritud insener A. Thuberg. Palgid veeti Pala metsast talgute korras. Ehitustandritele paigutati saekaater. A. Krimm loobus vallakirjutaja ametist ning asus “Virus” raamatupidajaks, et ehitustööle võimalikult lähedal olla. Töö algas 6.V 1930 ning avamispidu toimus 1.XI 1930. Uues hoones leidis ruume Ühispangale, Kaitseliidule, Perenaiste Seltsile, Põllumeeste Seltsi noorteosakonnale, spordiühingule, einelauale, raamatukogule, kolmele korterile ning ööbimisruumile läbisõitjate tarvis. Üksikasjalikumalt võib lugeda E. Leppiku “Kultuurilooline Kadrina” (Laiuse 2000, lk 39). Eriti avardas uus maja kooride ja näitetrupi võimalusi. (“Kadrina Haridusseltsi näitetrupi tööst”, “Punane Täht” nr 34, 22.III.1983, lk 3). Seejärel vana seltsimaja lammutati. Ka Kruusimäe kõrtsi iidised müürid veeti laiali. Praegu meenutavad seda vaid mõned maapinnast välja ulatuvad kivistüürikud.

Kadrina Hariduse Seltsi maja, mis ehitati valmis 1930. a 9 kuuga.

Koolimaja vahetus läheduses, veidi rahvamaja pool põliste puude all asub Emakeeleausammas. Taasiseseisvumise alguse kõrgmeeleolude rüpes sündis mõte püstitada eestlasi liitnud, ühtekuuluvustundega innustanud ja rahva säilimise kindlustanud kaunile emakeelele ausammas. Pealegi on just Kadrinas tguksenud eesti keele uurimise ja korraldamise aegadel silma paistnud isikud: Heinrich Stahl, Arnold Friedrich Johann Knüpffer, meie omakeelse luule teerajajad Rainer Brockmann ning Joachim Gottlieb Schwabe. Avalöögi tegi ajakirjanik Rein Sikk artikliga “Võtaks kivi ja...” ajalehes “Punane täht” 05.III 1988. Rahvas võttis üleskutse omaks ning algas hoogne annetuste kogumine. 1991 toimus kavandite konkurs, kus võitjaks tunnistati skulptuuriüliõpilase Vergo Verniku ja arhitekti Raul Kõllamaa kavand. See kujutas stiliseeritud aabitsakukke. Mitmeid raskusi ületades valmis ainulaadne ausammas, mille pidulik avatseremoonia toimus 21.V 1994. Avasõna lausuma oli kutsutud eesti sõnaseadmise tunnustatud meister Mikk Mikiver. Saamisloost räägib kogumik “Sõna seob. Kadrina Emakeeleausammas” (Kohtla-Järve 1994).

24. mail 1994 avatud Emakeeleausammas Kadrinas.

Aleviku keskel Viru tänavas, parklast kagu poole teise maja, mis kannab numbrit 8, ehitas Võduvere talupidaja J. Rosenfeldti väimees A. Konrad. 1920. a ostis selle A. Krimm oma perele koduks. Tütar Aino (9.V 1910-16.II 1992, sai tuntuks kirjandusteadlasena, eriti Koidula-uurijana, oli represseeritud) päris vaid pool isamaja. Koos abikaasa Rudolf Põldmäega (27.II 1908-16.II 1988, kirjandusteadlane, samuti represseeritud) ning laste ja lastelastega veedeti selles majas alates aastast 1971 kõik suved. Samal päeval Emakeeleausambaga avati maja seinal mälestustahvel tekstiga *Selles majas elasid ja töötasid kirjandusteadlased Aino Undla-Põldmäe ja Rudolf Põldmäe*

Viru tn 8 Kadrinas, endine Krimmi maja tänapäeval.

Vennastekoguduse palvemaja .

Kadrina vennastekoguduse palvemaja asus raudteeülesõidu lähedal praeguse Pargi tänava ja Viru tänava ristmikust loode poole jäävate suurte puude all, rahva suus tuntud „palvemaja käänul“. See ehitati 1851-1853 ja sellest kujunes kiiresti kultuurilise ja sotsiaalse elu keskus. Seal jagati 1889. a asutatud vaestekassa toetusrahasid, seal võttis vastu haigeid ja abivajajaid õde Paula Heinrichson, 1895. a Kadrinasse kutsutud Tallinnast Diakonisside haiglast. 1896. a asutas ta apteegi, avas 4-5 kohaga hospidali, palkas ämma- emanda. Tema teeneks on ka pühapäevakooli ning raamatukogu asutamine. Vennastekogudus keelustati 1948. a. 21.III 1949 võeti palvemaja riigi valdusesse ja sinna paigutati tarbijate kooperatiivi ladu. Hoone otsas olevas väikeses korteris elas järjepanu ka paar perekonda. Pärast täielikku tühjaksjäämist hakkas maja lagunema ning lammutati 1956. a.

Esimene laenuraamatukogu Kadrinas loodi 1897. a vennastekoguduse palvemajas. Kui Hariduse Selts avas 7.V 1912 koolimajas oma raamatukogu, mis oli mitmekesisem ja kaasaegsem, hääbus palvemaja kogu kiiresti. Põhjuseks oli ka õde Paula haigestumine ning lahkumine Kadrinast 1913.a. 1930. a lõpus sai raamatukogu uueks asupaigaks vastvalminud rahvamaja algul teisel korrusel väikeses toas, seejärel esimesel korrusel maja lõunapoolses otsas, siis taas teisel korrusel. Raamatukoguhoidjatena on tegutsenud Jaan Lemnits (1914), Helmi Heinpalu (1918-1920), Linda Sookle (Saksa okupatsiooni ajal), Anette-Helene Spirka (1946-1947), Benita Peil (1947-1950). Vaike Kalind töötas Kadrina raamatukogu juhatajana 1.V 1950-11.V 1984. Ene Heide asus tööle 1.VIII 1978, sai juhatajaks 1983. a. Neeruti harukogu juhatajana töötas Else Vunderlich 21.VI 1952-12.V 1982, siis kogu likvideeriti. 1992. a sai raamatukogu Kadrina vallaraamatukoguks. Seal töötavad nüüd veel Anneli Eller ja Tiiu Kaare. Raamatukogu asub suhteliselt vastses hoones. See valmis 1973.a. Esimesel korrusel asus külanõukogu, teisel automaattelefonikeskjaam. Pärast Eesti taasiseseisvumist ja valla moodustamist jäid külanõukogu ruumid juba mõne aastaga vallaaparaadile kitsaks. See koliti ümber endise EPT kontori hoonesse. Tühjaks jäänud maja esimene korrus aga remonditi ja kohandati raamatukogu jaoks. 7.IV 1997 avatigi Kadrinas avar, meeldiv ja hubane kultuurivaramu, mis tänaseks töötab igati kaasaegsel süsteemil arvutite kaasabil. (E. Mälgand, Raamatukogu uutesse ruumidesse. Kodukant nr 4, 26.IV 1997, lk 3.) Samas asub ka üks kahest Kadrina avalikust internetipunktist. Toimuvad avalikud üritused – lugejate ja kirjanike kohtumisõhtud, tähistatakse kohaliku kultuurieluga seotud sündmusi, nt E. Leppiku raamatute esitlused jm. Perioodika ja kirjanduse müügihinna pidev kasv on kaasa toonud raamatukoguteenuste tarbimise kasvu, mistõttu arengutendentsid näitavad, et vaja oleks ka teise korruse ruume.

Algselt koosnes Kadrina üksnes kiriku ja Kruusimäe karjamõisa lähedal paiknevatest hoonetest. Seda kutsuti Kirikukülaks. 1870. a avati Paldiski-Tosno raudteeliin ja sellega seose valmis ka Kadrina raudteejaam. Jaama lähetele hakkati ostma krunte, sinna hakkas kerkima käsitöölise maju. Nii tekkis Jaamaküla, mis koosnes postkontorist, tapamajast, kahest sepikojast ja kuuest raudteega seotud hoonest. Kõige selle keskel uhkeldas omapärase arhitektuuriga puidust jaamahoone, milles oli eraooteruum Balti Raudtee Seltsi esimehe Alexander von Pahleni (Palmse mõisnik, elas 1819-1895) jaoks. Esimene Kadrinas töötanud jaamaülem oli meie lauluisa Kreutzwaldi poeg Alexis (1845-1910). Ta oli hariduse saanud Peterburi Tehnoloogia Instituudis, pärast selle lõpetamist töötanud Tartus telegrafistina. Pahlen kutsus ta Kadrinasse jaamaülemaks. Ta kinnitati kohale 1871. a alguses, töötas sellel kohal 17 aastat. Haigestunult siirdus ta siit koos abikaasaga Tallinna, kus peale pikki aastaid põdemist suri. Abielu oli lastetu. (A. Pulver, Kui Kreutzwald oli jaamaülem. Virumaa Teataja nr 11, 17.II.2001, lk 5). Kadrina vana jaamahoone on säilitanud oma esialgse väljanägemise, kuid ometi on tänasel päeval kauni arhitektuuriga puidust jaamahoone kasutu, sest jaama kui nähtuse funktsioonid on muutunud olematuteks.

Kadrina endine jaamahoone 2002. aastal.